

KUKA OMPELI NAPIT VASTAKKAIN?

Professori Lauri Laakso
Jyväskylän yliopisto

Taide ja liikunta –seminaari 5.3.2009
Kiasma-teatteri

Hendrick Avercamp (1585-1634) Winter landscape with ice skaters

"Muuten: Mistä kunnan ihminen puhuu
kaikkein mieluiten?"

Vastaus: Itsestään. Siispä puhun itsestäni"
(Dostojevski: Kirjoituksia kellarista)

- Urheilujärjestöt aikaisemmin laaja-alaisia kulttuurijärjestöjä (nuorisoseurojen, työväenyhdistysten yhteydessä)
- Liikunta ja kulttuuri eriytyneet kapeiksi erityisalueiksi
- Nyt erikoisseuroja ja liikeyrityksiä ("organisaatioita")
- Eriytyminen aiheuttaa vastakkainasettelua (jopa saman seuran juniorit ja edustusjoukkue)

Keinotekoista vastakkainasettelua ja ennakkoluulojen ruokkimista

Kuva: Raili Kivelä

Vastakkainasettelua lisää

- Taloudellinen kilpailu samoista voimavaroista
 - Veikkausvoittovarot
 - Rakentaminen (konserttitalo vai jäähallin korjaus)?

Perusopetuksen tuntijako

	1 – 4	5 – 9
Taito- ja taideaineet	26	30
- Musiikki	4-	3-
- Kuvataide	4-	4-
- Käsiyö	4-	7-
- Liikunta	8-	10-

Vastakkainasettelua lisää

- Tuntijakovälys saattaa olla hyväkin ratkaisu
- Se lisää kuitenkin vastakkainasettelua
- Taito- ja taideaineet, aikaisemmin harrastusaineet, "hanttiaineet"
- Miksei tiedollisia aineita panna vastakkain?
- Esim. Liikunnan lisääminen tiedollisia aineita vähentämällä ei heikennä tiedollisia oppimistuloksia (esim. Trudeau & Shephard 2008)

Yhteiset intressit

- Taito- ja taideaineilla yhteisiä intressejä enemmän kuin vastakkaisuuksia
- Liikunnan "erityisasemakin" yhteinen voimavara

Liikunnan erityisasema

- Tässä historiallis-yhteiskunnallisessa tilanteessa liikunta ei ole vain oppiaine, vaikka se on sitäkin
- Fyysisestä hyvinvoinnista huolehtiminen on kansanterveydellinen ja –taloudellinen kysymys ja koskee siten myös koko koulua

Mutta...

- Yhteiskunnallinen ("poliittinen") perustelu ei sisällä koko totuutta
- Ei yhteisötason perusteluja yksilötasolle
- Ihminen on kokonaisuus (hyvinvointia ei voi paloittaa)
- Liikunta on myös oppiaine (ei "Suomen suurin kuntokoulu")

Silti juuri nyt on syytä korostaa...

- Fyysisen merkitystä ihmisen kokonaisuuden kannalta, esim. että
 - Liikunta kohottaa vireystasoa
- "Ajatus lähtee liikkeelle vasta kun ruumis lämpenee" (Aristoteles)

...tai...

- "Jos monipuolisen harjoittamisen viitettä ei noudateta, seurauksena on ruumiillinen rappeutuminen. Kun katselee joidenkin miesopiskelijoiden kävelyä yliopiston käytävillä, saa vaikutelman, että päästä vain roikkuu jotakin, mikä laahautuu eteenpäin" (Wilenius 1998)

Toisaalta...

- Tänä päivänä on myös ääriesimerkkejä siitä, että fyysisyyden ylikorostuminen voi johtaa "lihakombinaattiin" (Puhakainen 1997)

...ja vielä...

- Vireys ei ole vain fyysistä
- Liikuntaan motivoinnissa oppijan kokemusmaailman kohtaaminen on avainkysymys (esim. alakulttuurit)

Vastakkainasettelusta yhteisyyteen

Kuva: Raili Kivelä

Taiteen ja liikunnan yhteisiä tavoitteita

- Oikeastaan kaikki muut paitsi suoraan fyysiseen kuntoon liittyvät (sosiaaliset, eettiset, esteettiset, kognitiivisuutta ja persoonan kehittymistä tukevat, jopa motoriset)
- Kokemuksellisuus
- Toiminnallisuus

Tavoitteissa

- "Perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset" (musiikki)
- "Taiteellisen ilmaisun ja toiminnan lähtökohtina ovat ympäristön kuvamaailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset" (kuvataide)

...myös tavoitteissa

- "Kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään" (käsityö)
- "Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua" (liikunta)
- "Oppilas pyrkii lukemisen avulla työstämään tietojaan ja kokemuksiaan sekä kehittämään mielikuvitustaan" (äidinkieli ja kirjallisuus)

Kokemuksellisuus

- Aliarvostettu tiedollisen rinnalla niin tieteessä kuin kasvatuksessa ja oppimisessa
- Yhteinen tutkimusalue taiteelle ja liikunnalle

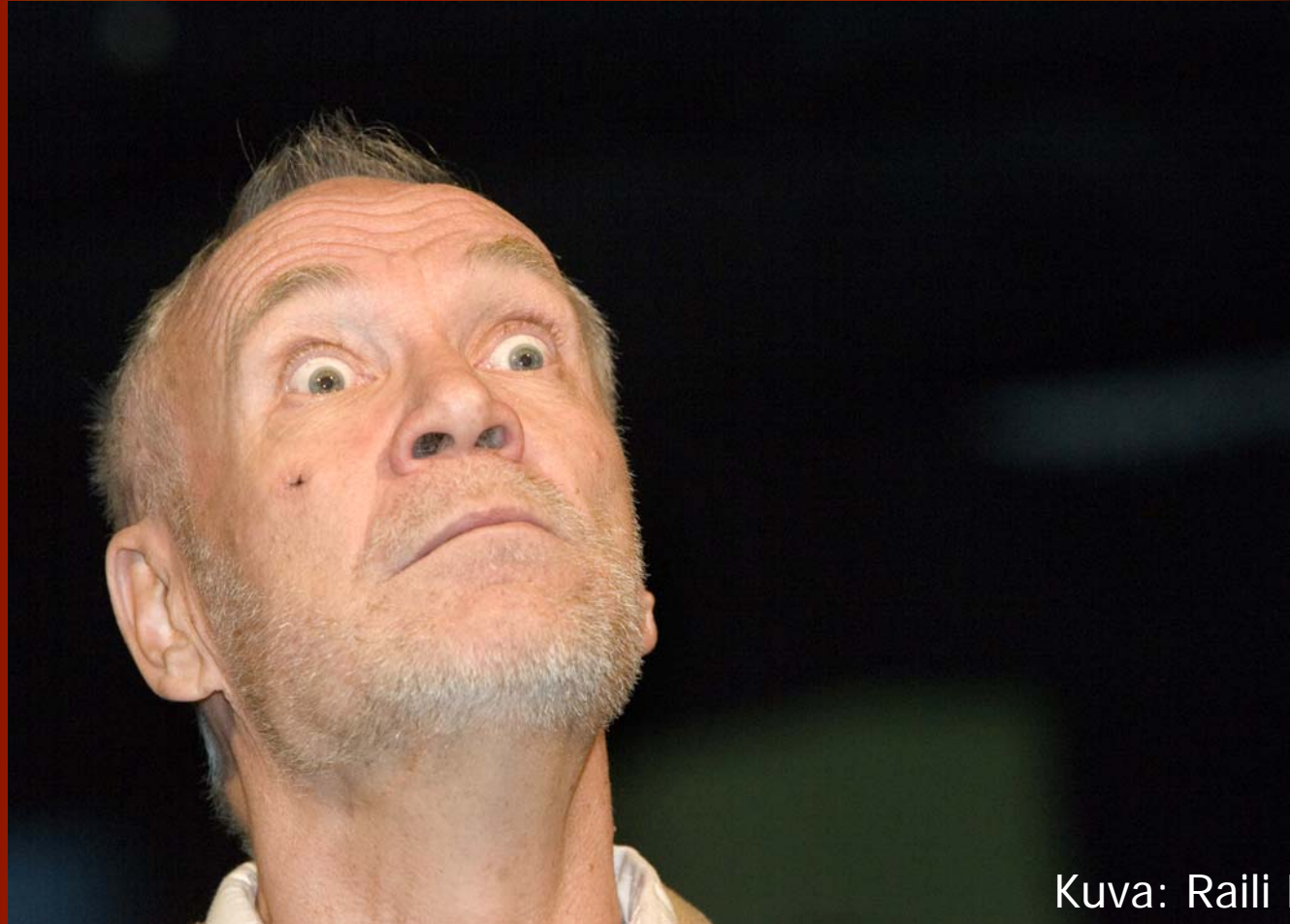
Toiminnallinen oppiminen

“Kuulen ja unohdan, näen ja muistan, teen ja ymmärrän” (Kiinalainen sananlasku)

Toiminnallisuus oppimisessa (Werner & Burton 1979)

- Toiminnassa opitaan huomaamatta
- Toiminnassa koetaan todellisuus, sen abstraktisuuskin on konkreettista
- Toiminnalliseen oppimiseen yhdistyy affektiivisuus
- Toiminnassa mahdollistuu eri aistikanavien käyttö oppimisessa
- Toiminta lisää oppilaan oma-aloitteisuutta (millä voi olla myös siirtovaikutusta)

Fakkiutuminen ompelee nappeja vastakkain

Kuva: Raili Kivelä

"Tosimiehet ei itke – eikä tosiurheilijat"

- "Urheilun maailma on hyvin tunnevammaista" (Alpo Suhonen, ks. Puhakainen 1997)
- Siksi se saattaa olla paitsi vihamielistä kulttuurille, myös anti-intellektuellia
- Erityisesti urheilu on usein säilyttävää
- "Taiteellisen luomistyön edellytyksenä on turvallisuuden nakkaaminen yli laidan ja heittäytyminen ennakoimattomiin ja tuntemattomiin maailmoihin. On uskallettava hypätä" (Andersson 2000)

Hemanus (1968)

- "En usko urheiluselostajan olleen ihan vakavissaan, kun hän selitti olympiakullan olevan arvokkaamman asian kuin Nobelin palkinto. Sitä vastoin uskon kyllä monen kuulijan, rehellisen anti-intellektuaalin ottaneen tuon täydestä"

...mutta myös toisin päin

- Taiteilijakin voi jäädä oman minänsä ja taiteensa vangiksi
- Muuttuuko taidekin pelkäksi "viihdyttämiseksi"?

Rajojen ylittäjiä tarvitaan

Kuva: Raili Kivelä

Rajan ylittäjiä

- Turkan fyysisyys
- Ukkolan runoilijaminä
- Hyviä esimerkkejä on muitakin
- Joskus se on vaikeaa (Suhonen)

Saanko luvan?

Kuva: Raili Kivelä

Yhteisyyden, integraation korostaminen

- "Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa ja myös yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa pyritään eri tieto- ja taitoalueiden toiminnalliseen integroimiseen" (Äidinkieli ja kirjallisuus)
- "Ottaa aktiivisesti osaa draaman ja muiden esteettisten ilmaisumuotojen tarjoamiin ilmaisumahdollisuuksiin" (Äidinkieli ja kirjallisuus)

Taidatkos sen selkeämmin sanoa?

- "Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisen edistymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin" (Musiikin ops)

Henkilökohtainen tulevaisuudenkuva

Aert van der Neer (1603-1677) River view in the winter